

Locuint'a Redactorului

si

Cancelari'a Redactiunii

• in

Svat'a tragatorului
(Lövész-utca), Nr. 5.

Sorisorile nefrancate nu se voru primi decat numai de la corespundintii regulari ai „Federatiunii.“
Articlii tramisi si nepublicati se voru arde.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Va essi Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siese lune 5 „ „ „
Pre anulu intregu 10 „ „ „

Pentru Romani'a:

prea intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
„ 6 lune 16 „ = 16 „ „
„ 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. taca'a timbrale pentru fiesca-care publicatiune separatu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

Pest'a, 31/19 Maiu 1873.

Camer'a deputatiloru Ungariei dupa siedint'a de ieri va pausa ca la 8—10 dille, in cari, dupa serbatorile apuseniloru, Joi-a venitoria, se voru pertracta in sectiuni proiectele de legi referitorie la provincializarea confiniloru militari. Legile aceste sunt de mare importantia pentru acelle parti si ar fi fostu neaperrata trebuintia, ca deputatii romani, dupa noi fara osebire de partita, dar cellu pucinu cei de partia nationale se se fia adunatu in conferintia spre a se suatu a supr'a emendamintelor ce ar trebui se se face spre ameliorarea situatiunii nouiloru cetatiani intrati in vietia constitutiunale, sau spre inlaturarea onorurille ce ammenintia interesele loru dupa intruducerea legiloru celloru noue. Daca nu s'a facutu inca, speramu ca se va face in septeman'a viitoria, cellu pucinu cu una di mai nainte de ce s'ar pertracta in sectiuni. — Tote diuariile d'aici se ocupa, firesce fia care d'in punctulu seu de vedere, de aceste legi, asiá unele reproba impartirea teritoriale si mai alessu annessiunile la districtele Timisiu, Carasiu, Torontalu, Baciu, de altmintrea inca prea mari in estensiune si difforme, avendu, ca d. e. Carasiulu lungime forte disproporcionata, catu unele parti d'in celle anessate sunt in departare de 18 mille de la capitala districtului. Raportu d'ici ca d'in punctu de vedere allu bunu si mai inlesniciosei administratiuni guvernulu facea bine, daca se apuca indatu aici la arondarea, ce nu se mai pote amená. Mare addeveru, este inse cu anevos a se apuca partialminte de unu lucru atatu de incurcatu, pre catu tempu nu s'a stabilitu ore cari principie relativu la arondare.

Tote diuariile sunt de accordu ca legile de provincializarea confiniloru sunt „confuse,“ ceea ce constata si „P. L. o y d“ in Nrulu seu de asta di. Sunt catu se pote de confuse, dfee, dar cum se pote altmintrea face trecerea de la absolutismu la constitutiunalismu? Nu se potu sterpi de una data institutiuni, dedari, datine inradecate in cursu de unu seclu, etc. Asiá este, noi d'in parte ne nu ne occupamu asta data neci de lips'a arondarii, neci de lassarea in vigore, sau mai bine de inarticularea patentelor imp. ci vomu indegeta numai unele dispusetiuni alle legii, cari, dupa una cetire fugitiva, ni se paru a fi prejudetioase nouiloru cetatiani constitutiunali. Prin treacatu obser. amu ca granitarii scapati de jugulu militarescu, devenindu cetatiani constitutiunali, in schimbu pentru acesta bunetate, perdu o parte insemnata d'in complexulu paduriloru, ce mai nainte se affiasse in possessiunea loru, fia ca proprietari, fia ca usufructuari si paduriloru. Acum dupa provincializare, guvernulu ung. li dfee „eu vi dau tote libertatile constitutiunali, dar vi ieanu una parte d'in padurile, cari le-ati avutu, trecandu-le in proprietatea erariului.“ Totu asiá s'a intemplat si in Transilvani'a, unde mare parte d'in muntii asiá numiti revindicati se dederu unor mgnati unguri si uhoru communitati sassesci, era una parte trecu in proprietatea erariului, de la care apoi, d. e. Nasaudanii, le cumperara prin iuvoiela imprumutata.

Intre dispusetiunile legii, doue mai alessu ni-se paru prejudetioase, un relativu la parcellarea dupa suffletu a mosteloru granitariesci. Se scie ca acolo essiste communiunea caseleru, si vereca nu se potea parcella, acuma se, dupa noua lege, parcellarea se va pote face nu dupa familie (capu de familia) ci chiaru dupa numerulu suffletorulu, adeca, capulu familiei fara prunci, nu va capeta parte mai multa, decat prunci, unulu cate unulu a unei familie numeroase, sau d. e. eta maritata si, pote, escontentata, are dreptulu d'a pretinde partea sa d'in posesia commune, ceea ce pre de una parte este injustu, era pre de alta d'ansa la infinite processe interminabili, ceea ce place unguriloru, dar reulu mai mare ce va resulta, este demoralizatiunea prin invrasbiri intrememrii acellei-a-si familie, — apoi, prin parcellarea infinitesimala a mosteloru, ajungerea la sapa de lemnu a bietiloru omeni, ceea ce nu pote fi scopulu legislatiunii. — A doua dispusetiune tea a legii este lassarea in vigore a legii scolaru militaresci, carea nu cunoce scole confessiunali, decat numai comunali, — inconvenientulu ce va resulta d'aici este usiora de prevediutu, precum si caus'a pentru ce constitutiunallu guvernulu ung. nu purcede neci intru intiellesu constitutiunale. — Raportu d'ici ca d'in punctu de vedere allu bunu si mai inlesniciosei administratiuni guvernulu facea bine, daca se apuca indatu aici la arondarea, ce nu se mai pote amená. Mare addeveru, este inse cu anevos a se apuca partialminte de unu lucru atatu de incurcatu, pre catu tempu nu s'a stabilitu ore cari principie relativu la arondare.

Romani din Transilvani'a si diet'a din Buda-Pest'a.

N'am de cugetu a cerca cu acesta ocasiune, in catu este de indreptatita pretensiunea de autonomia si nedependintia constitutiunale a Mare-Principatulu Transilvani'a, fatia cu regatulu Ungariei. Acesta destiune de dreptu publicu s'a tratatu cu de a menutulu chiaru si in colonele acestui diurnalu, constatandu-se, si aci ca si aiuria, addeverulu: cumca Romani din Transilvani'a, basati pre dreptulu istoricu, voiescu autonomia si nedependintia constitutiunale a Transilvaniei, din simpla causa, ca-ci in acestu modu si considera essistintia nationale mai garantata si justele aspiratiuni nationali constitutiunali mai assecurate.

Nu voiescu nice a scrutá de asta data: daca Romani din Transilvani'a au purcessu in tote faptele loru politico-politice conformu addeverulu amintitu mai sus; ca-ci in acelu casu, campania electorale din annulu trecut, m'ar sil, a constatá babilonic'a confusiune politica a Romaniloru din Transilvani'a si a face grelle esprobratiuni neresolutiunei unor'a, putienului tactu politicu alu altor'a si negandirei, se nu dfeu confusiunei mentali a pretinsiloru conducatori de ai nostri. — Si atare lucru nu-lu affia asta-di la locu, ca-ci timpurile sunt grelle, addeverulu dore, — prevedu urmarile, si unirea tutror'a, in cugete si semtiri, trebue se-i fia scumpa fia carui romanu. — Constatu inse si fatia cu acestu punctu cumca,

ori catu de reu s'ar fi intiellesu, interpretatu si applicatu asié d'fesa „passivitate“ de una parte, si asié numita „activitate“ de alta parte, Romani din Transilvani'a in totalitatea loru, neciodata si necaiuria n'au dechiaratu, ca voiescu a intrá neconditiunatu in diet'a din Buda-Pest'a, ci mai multu au dechiaratu si efeptuitu contrariulu, in catu au potutu, pre langa conducerea avuta. — Ca ore, Romani din Transilvani'a urmandu in acestu punctu asié precum su urmatu, bine au facutu séu ba? este una intrebare, la care rogu pre fia care romanu cugetatoriu, ca insu si se-si de respunsulu obiectivu, fara de a lovi in drept'a sau stang'a, fara de neci o calle. — Din part-mi, pana nu mi se va dovedí contrariulu, sustienu, fatia cu acesta intrebare: ca impregiarile nu permittea u Romaniloru din Transilvani'a, ca se-si dechiaré vointia in alta direptiune, si numai essecutarea vointiei n'a fostu essacta, din caus'a conducerei relle. — Dora „errando discimus;“ dora pre venitoriu ne vomu tredi mai de timpuriu, si facandu socota mai scrupulosa cu impregiarile vomu fi in stare a ne si dechiará — si essecutá vointia mai essactu.

Acumu voiescu numai se constatu, ca — consultu ori neconsultu, bine ori reu, — Romani din Transilvani'a in totalitatea loru

a) voiescu autonomia si nedependintia constitutiunale a patriei loru;
b) pan'acuma nu voiescu a intrá neconditiunatu in diet'a din Buda-Pest'a, si nu credu se fia cine-va in stare, a-mi dovedí contrariulu.

Ei bine, mi permittu acum intrebarea, ca detoriu este fia care romanu a respectá vointia nationale? ori ca fia care dintre noi — inca si atunci candu ne amu angagiatu a representá interesele publice, si asié nu numai a le nostre private — avemu privilegiulu de a ambla dupa capulu nostru, dupa cum ni vine mai bine, si a remané pururia „natiunalisti patentati“?

Vreu a crede, ca la acesta intrebare, toti Romani addeverati voru respunde cu mine: ca fia care dintre noi, micu ori mare (cu atatu mai virtosu dar' acei-a, cari au luat mandatu de la altii, si inca cari s'au obligatu si in scriasu, si prin urmare au facutu din lucru si destiune de onore personale), avemu sant'a detorintia morale: de a respectá si urmá cu scumpetate vointia nationale, si nice unuia dintre noi nu-i este permisu, a lucrá contra vointiei nationali, fara a incurge peccatulu de desertoru séu apostatu ori crim'a de tradatoriu. Cu deosebire nu este permisu a lucrá in direptiune oppusa cu vointia nationale atunci si acolo, unde si candu numai orbulu nu vede, ca a stricá, a compromitte, multu putienu, da, — era a ajuta si a direge este imposibile.

Daca suntemu romani si voim esstintia natiunii romane, fia care dintre noi avemu detorintia nedispensabile' nu numai de a senti, ci si de a lucrá a umeru la umeru cu Romani, ca-ci altmintrea sustienerea este cu nedependintia, — si daca vr'unulu dintre noi este mai intieptu de catu toti ceialti, si nu numai vede, ca Romani in cutre affacere politica au purcessu reu,

au poticnitu si nu mai sciu in catru se deé, ci si scie: care este callea cea buna, ce ar' trebui urmata, — loculu acellu intieptu nu-i este acolo, unde nu sunt si nu vreu a fi Romani, si prin urmare unde nu-si pote validá intieptiunea, ca-ci acolo nimené n'are trebuintia de ea; — ci loculu lui naturale este intre ai séi, si in bine si in reu. In bine, pentru a se bucura si in reu pentru a sufferi si staru impreuna spre delaturarea lui. Acolo, intre ai séi, arete-si luminele, si-i vomu gratulá cu totii, daca va afflá firulu Ariadnei, care se ne scota din labirintulu, in care ne-au infundatu impregiarile si noi insi-ne, era nu deserteze, nu se separeze de corpulu nationale si nu alerge dupa icre verdi, despretiundu cu usioretate vottulu connatiunaliiloru sei.

Ecce ce voiam a dfee.

Fia care romanu staruiesca, in cerculu séu de activitate si dupa poterila salle, a lucrá in accordu cu vointia nationale, si daca cine-va nu este in stare a lucrá nimica: veda si de treba; era cei ce sentu in séne poterea de a representá interesele commune si iau asupra-si acesta sarcina onorifica, nu taca ironia din acesta sublima chiamare, ca-ci si-voru atrage ur'a si despretiulu generalu, cu care pre dreptu se tradatorii. Fi-voiu intiellesu séu ba? Vomu vedé!

De astadata inchiau, rogandu de timpuriu pre fruntasi romani, cari au chiamarea, tari'a si voi'a de a merge innainte, se nu uite neci pre unu momentu, ca cu „minte romanului“ cea de pre urma“ nu se face politica. Unu congressu nationale ar fi tare de doritu.

Nucine Darce.

Scrisori romane.

„Gazzetta di Torino“ *) diariu liberale si redactatu cu tactu si cu talentu intr'o correspondintia a sa din Bucuresci datata d'in 14 Maiu, sub titulu „Lettere Romane“ serie urmatoriele: „Din di in di me convingu mai multu catu e de mar' fiducia ce aici o au in Italia, in venitorulu si in missiunea ei de initiativa si civilizatiune.

Nu sciu daca acosta incredere va fi asia de mare in Italia pre catu e la noi; dar recunosc ca in crederea in sine insu-si e una din primele fortie a unui poporu care aspira la grandetia morale si materiale.

Pre la noi, in sfera politica, nimicu importante. Ministrulu justitiei Epureanu, omu coruptu si vendutu, si-a datu dimissiunea, dar collegii lui remanu si nu sciu candu se va poté liberá tierr'a de acestu guvernu a tentatiu.

In sfera economica ore care amelioramentu; asiá preste pucinu vomu avé Banca de creditu funciaru, o punte

*) Redactiunea „Foderatiunii“ multumesce eruditulu si liberalulu Directore alu „Gazzettei de Torino“, marchesulu Aristide Calani pentru ca sustiene drepturile nostre sacre si inalienabile. Sustienendu „causa romana“ sustiene causa Italiei, causa Latinitatei. La rondulu nostru uramu mamei patrie, Italiei, prosperare, gloria, grandetia. Vivat Italia libera de straini! vivat Roma, mama Latinitatei, patria dreptulu si-a libertatei!

de ferru preste Dunare, si unu portu la Marea Negra.

Correspondentele viennesu allu „Gazettei de Turinu“ d-lu S. de Castro-Marchesi intr'o serie de correspondentie se fece paladiulu (apperatorulu) guvernului austriacu. In correspondinti' sa d'in 19, apr. dupa ce a cantatu innuri partitului constitional, lui Andrassy, reformei electorale, se arunca furiosu asupr'a correspondentului viennesu allu „Gazettei de Italia.“

Dlu S. C. M. afirma ca locuesce in Austria, de 20 de anni, cu pucine intrerumperi: Atata n'ajunge pentru ca publiculu se-i crada totu ceea ce scrie d'in capitalea Habsburgiloru.

Subcrisulu e nascutu in Austria, traf acolo preste 20 de anni, familia lui traiesce inca totu acolo, urmari in attentione si interessu schimbarile politice alle Austro-Ungariei, si s'a persuasu acum mai multu ca ori si candu ca Austria de adi e Austria trecutulu, fiindca laudatulu liberalismu e falsu.

Imensulu (tamaea) cu care d. S. C. M. gratifica guvernulu austriacu e nedemnu de unu italianu. Me dore candu audu asemeni laude essagerate d'in gur'a unui fiu a Fromosei Tierre care n'ar trebui se uite ca Italia s'a constituitu in natiune in virtutea dreptului, de nationalitate, care e legitimitate a poporiloru; precandu cancellariulu Andrassy si partidulu constitionalu austriacu sunt negatiune a dogmei de nationalitate.

In Ostrungaria adi minoritatea opprime majoritatea: teutonii allati cu maghiarii appesa pre romani, slavi si italianii.

Acum intrebu: este possibile a inaugura er'a libertatei in patria sa sugrumandu pre totulu ceu? E possibile a cere justitia pentru sine, candu se appesa unu altu poporu in numele fortiei brutali si a capriciului inpoliticu?

Romani (3 1/2 mil.), italianii (600,000), slavii (16 1/2 mil.) in totu 20 mil. si 600,000 sunt oppresi de cãtra germanii (in circa 9 mil.) si de cãtra maghiarii (5 mil.)

Aici 20 mil. si 600 de mii romani, italianii si slavi nu au dreptu la libertate, a traf o viueta propria?

Fortia brutale nu este dreptu, nece dreptulu istoricu, fortie.

Cãtu e de liberale si constitutionale guvernulu viennesu, o sciu sermanii Boemi, Bucovineni si Galliciani; cãtu e de liberale si parintescu o guvernulu ungurescu o sciu Romanii. — In Transilvania, p. es. tierra ce-si avu autonomi'a si independenti'a sa istorica, din 2 1/2 mil. locuitori unu mil. si jumetate sunt romanii si acestu poporu, descendinte a glorioseloru legiuni alle optimului imperatore Traianu, este tratatu de cãtra maghiaru „sclavulu.“ Persecutatu sub tote forme; de abii i se permite a vorbi limb'a romana in familia, si acum cãtra a introduce limb'a unguresca ca limb'a in vetiamentulu chiaru si in gimnasia si in scolele comunali romane.

Una limba neintellãsa de poporu, ca limba de invetiamentu!

E liberalismu acestu-a? Ce differentia e intre Tiarulu Russei si guvernulu d'in Pesta? — neci unu a.

D-lu S. de C. M. trata pre correspondentele, „Gazettei de Italia“ cu nesce maniere brusce, si se infuria pentru ca disulu correspondentu affia detestabile Vienn'a.

Eu studiai in Vienn'a si petrecui in ea in diverse epoche, prin consecintia o cunoscu si potu affirmã ca correspondentele „Gazettei de Italia“ n'a spusu altu ce-va decãtu pur'a veritate. Vienn'a ca capitale a unui mare imperiu, nu are curãtirea ce amu fi in dreptu a acceptã de la ea. Pote ca acum cu ocasiunea espositiunei va

face totulu ca se schimbe infacisarea; dar' in comparare cu Turinulu p. e cãtu e de inapoiata desu unu teotonu publicu in „Nou'a Pressa libera“ d'in Vienn'a ca „Italia e fora poesia, e monotona ca si poporulu seu, ca viueta italiana e monotona si fara spiritulu, si poporasiulu (?) italianu e ingenuu pana la ridiculu.“

Allusiunile ce le face prelaudatulu correspondentu — dnce d-lu S. de Castro-Marchesi — relative la ventulu ce pote se schimbe ca mane, si la unu possibile ministeriu „alla Hoherwarth“, sunt espectoratiuni de diletantismu jurnalisticu etc.

Aveti pucina paciintia, scumpulu meu domnu. Insi-ve veti vedẽ ca aceea schimbare se va intempra. Mai currendu ori mai tardu dreptulu natiuniloru appesate va triumfa in contra oppositiunei vostre.

„Inainte de a scrie e necessariu se studiu“ — dnce Dta correspondentului susnumitu. Totu aceea mi-permittu a-ti o recommendã si D-talle. D-ta cunosce Austria „officiale“ era nu Austria „reale.“ Sorgintea informatiuniloru D-talle mi-se pave pre oficiale pentru ca publiculu se pota crede sinceritatei loru. . .

Eu string cu afectu man'a inteligentului correspondentu a diariulu „Gazetta d'Italia, si regretu ca pentru acum nu o potu stringe si pre a D-talle.

Ajunge, Domniloru. Josu mascã! Sau fiti liberali in realitate, sau, daca libertatea ve inspaimenta, avei cellu pucinu curagiulu despotismului. C a t o n e.

Directorele „Gazettei de Turinu“ publica in acela-si nr. urmatoria epistola: „Turinu 10 maiu 1873.

Pretinute D-le marchese

Vi scriu precum potu, adeca reu italianu pentru a esprime sentimentele mele a la fratiloru mei romani. Noi cunoscintia correspondentului nostru d'in curesci pentru zelulu si impartialitatea cu care sustiene interesele nostre, pretinde drepturile nostre; pre Dv. ve vomu onora purerea ca pre sustienetorulu si manifestatorele publicu allu drepturiloru nostre.

Dvostra sciti ca Romania in multe occasiuni si-a manifestatu multa sa iubire cãtra Italia. Pote pentru acẽta Dv. ne defenleti? nu eu vedu ca daca ve ridicati vocea, ausa este ca intellegeti ratiunea miscariloru nostre, pentru ca in fine, sciti ce va se dca a fi sclavi ai despotismului. Fiti securi ca Romanii, cu cãtu urescu mai multu pre oppresorii loru cu atãtu inbecu mai multu pre protectori.

Eu nu potu esprime de ajunsu pentu mine si pentru fratii miei nefericiti nobile sentimente ce nutrimu pentru acei-a ce ni intindu o mana pietosa, fraterna. — Noi, o Domnule, suntemu constrinsi, a schimã frãmantu cu plansulu, vedindu-ne inconvoiati sub greulu jugu teotonicu, pre canu toti fratii nostri de sange de bucura de benefactoriele fructe alle libertatei. — In ultimii anni suferintiele nostre devinira terribili, pentru ca cellu ce ne appesa cãtra cu metulocele celle mai infame a te intari pre trãqule ce vacsila; incoragiedia sbirii sei ca a soffoce nobile sentimente se ne impingu a ridicã din noroiu, carea cu onori, fratii ca ucciddu pre frati, incheie gur'a acelluia ce atedia a pronuntia sacralu nume Libertate. —

— Dar silintiele lu voru fi stavile de paie contra torrintelui opiniunei publice a tierrei. Non semper sunt Saturnalia, vasulu plinu se vãrsa, allu vede ca a aproape se se implinesca proverbulu nostru „a p'a trece, pietrele romane.“

Dvostra, si totoruru italianiloru cari ne sustienu, una salutare din partea Soriei d'in Oriinte. S. B. Dimirescu.

Camer'a reprezentantiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 28 Maiu 1873. Presiedintele Bittó deschide siedinti'a la 11 ore, cu tote ca a fostu annunciata pre 10 ore.

Colomanu Tiszã roga pre presiedinte, ca pre venitoriu se fia mai promptu in privint'a deschiderii siedintiloru, ca astfelu membru camerei se nu fia necesitati a acceptã ore intregi preste tempulu annunciatu. Dsa nu cunosce caus'a intardiarii de asta-di; inse ori se se causa ar fi aceea, d-sa si-repetiesce rogarea, ca pre venitoriu se se evite asemeni intardiarii. (Approbari din tote partile.)

Presiedintele respunde, ca se va misu a urma conformu aceste dorintie a camerei. Caus'a intardiarii de asta-di este, ca presiedintele camerei boieriloru, cu tote ca a fostu incunoscutiatu despre timpulu deschiderii siedintiei aceste camerei, abii in acestu momentu i-a tramissu nuntulu.

Felice Luksics roga camer'a, ca se decida cãtu mai currend'a pertractare in sectiuni a proiectului seu de lege despre urcarea diurnelor deputatiloru. (Approbare.)

Camera trece apoi la ordenea dillei. Se cetesce nuntulu camerei boieriloru, prin care se comunica, ca acesta camera a acceptatu proiectele de legi despre ulterior'a folosire a restului de creditu, votatu ministrului de comunicatiune in 1872, apoi despre modificarea concessiunii relative la constructiunea callii ferrate ungare-galiciane, si in fine despre infiintarea baneci ung. de escomptu si commerciu. La cestu din urma camer'a boieriloru a facutu unele modificatiuni; dreptu aceea se tramitte de nou la sectiuni.

Eduardu Zsedenyi, avendu in vedere, ca proiectele relative la confiniile militare n'au trecut in prin sectiuni, propune ca aceste proiecte importante se se submita in desbaterea camerei numai dupa Rosalie, totodata propune, ca Vineri se se tiena ultim'a sied. inainte de serbatoriele Rosaliiloru.

Camera accepta acesta propunere si totodata avisedia sectiunile, ca aceste indata dupa deliberarea proiectelor relative la confiniile militare se ide in pertractare proiectulu deputatulu Luksics despre urcarea diurnelor deput. precum si modificatiunile facute de camer'a boieriloru la proiectulu despre banc'a de escomptu si commerciu.

Siedinti'a de la 29 Maiu 1873.

Siedinti'a se deschide la 10 ore din di.

Dupa verificarea processului verbalu din sied. precedentã, presiedintele annuncia camerei, ca Ioachim Muresiãnu, alesu deputatu in districtulu Naseudului (Transilvania), s'a prezentatu asta-di demanetia in cancelaria presideala si a declarat, ca din caus'a unui morbu, pana acum a fostu impeditu a-si ocupã locul in acesta camera, de asta-di inainte inse va participã regulatu la siedintiele camerei, pentru aceea se grabesce a-si presintã aiterere credentiale.

Ladislau Szõgényi reportedia, ca comissiunea verificatoria a affiatu literale credentiale alle lui Béla Lónyay, alesu deputatu allu oppidulu Hatiegü, in ordene buna, atãtu in privint'a forme, cãtu si a cuprinsulu, dreptu acela numitulu deputatu este a se verificã, rezervandu-se termenulu de 30 dille pentru eventualele proteste.

Urmedia ordenea dillei: Reportulu comissiunii petitiunarie a supr'a petitiuniloru din consemnatiunea 20.

Comitatele Lipto, Arva, Torna si Kokelburg, roga camera, ca prin crearea unei legi se delature starea administrativa separatistica a Fundulu regiu.

Comissiunea petitiunaria propune, ca petitiunile acestoru comitate se se transmita ministrului de interne spre studiare.

Adamu Lazãr roga pre ministru se nu asculte de acei locuitori ai Fundulu reg., cari tienu cu atãta tenacitate la privilegiile si institutiunile lor separatistice, ci mai bine se de ascultare opiniunei publice a tierrei intregi. Oratorele propune ca deodata cu transmiterea acestoru petitiuni camerei se insarcinie pre ministrulu de interne, ca se-i presinte cãtu mai currendu proiectulu de lege despre organizarea Fundulu reg.

Fridericu Wãchter observa antevorbitorulu, ca in Sassoni'a transilvaniana (propriele cuvinte.) nu essista nici o partida, care n'ar dorã organizã stãrii administrative a Fund. reg. Sassii nu impedeã acesta organizare; din contra, loru li-ar placẽ si s'ar bucurã, daca acesta organizare ar fi deja indeplinitã. Votedia pentru propunerea comissiunii, carea se si accepta.

Representantiele comitatelor Arada, Lipto. Neuplanta si Comaromiu petitiunara la camera pentru essilarea iesutiloru din tierra si pentru desfiintarea monasteriiloru, cari se mai affia in tierra. — Comissiunea propune, ca aceste petitiuni se se tramitta ministrului cultelor pentru studiare si deliberare.

Blasiu Orbãn face attentu pre ministrulu de cultu la pericolele ce se potu nasce din tolerarea in tierra a iesutiloru, contra caroru a sossescu atãte plansori si gravamie din partea poporatiunii. Oratorele roga pre ministru, ca se-si iea coragiulu si se facã passii necessari pentru essilarea aceste tagme de omeni.

Camera accepta propunerea comissiunii atãtu cu aceste, cãtu si cu celle-lalte petiuni din consemnatiunea 20.

Ne mai fiindu alta-ce la ordenea dillei, ministrulu presiedinte adduce la cunoscutia camerei, ca comissiunea esmissa pentru pertractarea prealabila a proiectulu de lege despre darea de pamentu se roga, ca si proiectulu de lege despre mesurarea catastrala se i se deã ei spre pertractare. Se accorda.

Siedinti'a practica se va annunciã. Joi venitoria tote sectiunile voru tiena siedinti pentru deliberarea proiectelor relative la confiniile militare, apoi a proiectulu de lege despre urcarea diurnelor deputatiloru si in fine a modificatiuniloru facute de camer'a boieriloru la proiectulu de lege despre banc'a ung. de escomptu si commerciu.

Ultimulu discursu allu Thiers, ca presiedinte allu Republicei franceze.

Domniloru deputati! N'am nici-decãtu cugetu se, subtragu de la responsabilitate a colegii mei; inse me grabescu totu-si a deschiarã, ca, de cum-va se affia aici inaintã adunãrii, inainte tierrei vre unu culpabilu acellu cupabilu sum eu; si acesta declarã une o facu liniscitu si mandra de sentiementulu unei consciintie curate. (Applause repete in stang'a.) La acesta ocasiune solent ataculu a fostu indreptatu cu osebite contumacia si nici nu s'a potutu altmintreleu.

Eu n'am amblatu dupa postulu de presiedinte allu Republicei; DV. mi l'ati datu momentulu cellu mai criticu. Primirea acestor sarcine a fostu una actu de sacrificare parte-mi; spunu acest'a aici in facia tierrei si nimenea nu mi-o va potẽ disputã.

Politica nostra a fostu o politica a nesitãtii, dictata de impregiurãri. Inse totu un'a am avutu in vedere tolerantia politica si cea religioasa. Tote parerile politice demne de respectatu; asta-di inse trebe recunoscemu, trebe se intilegemu, ca dejã tempulu supremu, d'a organizã Republica, spre a o linisci. Inse cu privire la adestiune ponderosa adunarea este imparitidoue parti egale; tierra inca este imparitidoue in done parti egale. (Applause repete in stang'a. Drept'a monarchistica a se in tacere, adeca tace si coce.) Ceea ce vedem eu, nu este guvernulu unei partite, ci guvernulu paci si allu ordenei. Si amu voitu-o totu-de-un'a. Me chiamati in tribunallulu partiteloru; aici nu me voitu suntã; inainte tribunallulu posteritãtii va se dau seama de fãptele melle. (Applause sgomotoso in stang'a.)

Oratorele amintesce apoi de staruile sale de la inchiarea paci incoce; de inchiarea acellei paci doreroze, dar neaptesse, si apoi continua: Ni se imputãri, ca pre tempulu Communei am chetatu cu radicalii. Atunci inse, pre tota energiã straordenaria ce o desvoltã sta Commune, amu invinsu. De atunci inse apoi acea politica, carea asta-di va se atãtu de condemnabila, a fostu meritãstienã liniscea interna, a restitutu crãtã tierrei si a redã commerciului si in bunastarea.

Patru miliarde sunt dejã platite; miliardulu ultimulu este assecuratu. Totu se mira si uimesce de punctualitatea a platiri. Ordenea materiala n'a fostu nicã mai bine assecuratu. Si cu tote acestu desconsiderã acest'a, prin ce inse done ca si ei sunt convinsi despre acestu adãtu.

Dar ce ni ceru ei? Ceru liniscea tierrei! Domne Dumnedieule! si cei ce acest'a sunt pote chiatu acei-a, cari

mai mare parte la conturbarea spiritelor. Ce va să dăca înse: Liniscirea spiritelor? Acesta atât va să dăca, că avem înaintea noastră cestiunea: Republica sau Monarchia? cestiune ponderosa, ce e dreptu, înse unii esageredia cu ponderositatea ei.

Ei, dar noi suntemu conservativi; si voi înca vi dati acestu nume. Voi afirmati si sustineti, că nu sunteti monarchisti, că aveti înaintea ochilor numai si numai interese conservative. Permitteti-mi înse să vi spunu în tacia, că nimeni nu vi dă credimentu.

(Applause prelungite d'in stang'a. Mai multi membri din drept'a se redica si spunu, că ore-cine de pre galerie înca ar fi applaudatu; se assecura apoi, că acellu-a ar fi fostu prefectulu din departementulu Secuanei. Presedintele adunării ammentia, că dacă se va mai ivi acestu casu, va scote afara publiculu. Tumultulu, sgomotulu se alina cu încetulu.)

Dlu Thiers continua: Puneti-ve în pusetiunea noastră. Toti din tote părțile considera guvernulu numai de provisoriu. Unii nu voru să-i dăca o vietă mai lungă de două dille; alții înse i mai dau siesse lune. În mediulu acestei situatiuni guvernulu trebuie să-si aiba parerea sa, părere, pre carea aveti dreptu să o combateti. Si acesta parere a guvernului este, că monarchia este imposibila. Nu voiu să vi însira motivele pentru ce, nu, pentru că nu vreu să ve superu; voi le sciti si le semtiti destallu de bine. Pentru aceea nici nu ve dechiarati de monarchisti, ci diciteti, că suntetu conservatori. Pre d'ce merge guvernulu este totu mai tare injuratu, totu mai multu insultatu. Acesta trebuie să încete; starea provisorie trebuie să dispara.

Potestățile publice trebuiescu organizate. Convictiunea mea neclintita este, că suffragiulu universalu nu se pote mutilă. Eu am fostu unulu d'ntre cei d'antăi urdători ai legii de le 31 Maiu, acest'a nici nu o negu; asta-di înse nu ne mai potemu întorce la acesta lege. Asta-di n'avemu să facemu alt'a, de cătu să moralisăm suffragiulu universalu, si acest'a o si propunu. Legea celloru trei-dieci mi-a revoltatu totu instinctulu de minte sanatosă, si cu tote aceste am primitu-o. Legile ce vi-le propunu asta-di sunt în essentia conservative, si credu, că nu acest'a este prim'a garantia ce o offerimu conservatorilor. Am trebuitu să me luptu, spre a ve împedecă de la votarea unoror impositu, cari n'aru fi însemnatu altăde, de cătu realizarea unoror idei sociale.

Dacă două camere, dacă o nouă lege electorală nu sunt de ajunsu spre a ve linisci, spre a vi documentă soliditatea guvernului, atunci ce este de facutu? Aduceți-vi a-minte cum cadu tierr'a la annulu 1815? Cu gloria cadu. Si cum cadu la annulu 1870? Dacă dictatur'a omenilor mari duce tierr'a la ruina, nu mai pucinu i pregatesce ruin'a dictatur'a celloru mici, cu acea differintia înse, că în casulu ultimulu fără gloria. (Applause în stang'a.) Unu oratoru ni-a spusu eri, că să ne ferimu a mai adauge la o cadere trista si redicululu. I multuiescu pentru buna-vointia. Înse totu-odata si compatimescu pre acestu domnu. Una majoritate totu asi de cu greu va poté ellu să forme die, ca si eu; o differintia înse totu-si va fi si a-nume aceea, că ellu are mare parte la protectiunea imperiului ceea ce tatalu seu nici-candu n'ar fi acceptatu. (Applause frenetice în stang'a. Sgomotu. Dlu Broglie devine palidu. Mai multi amici se grupedia în giurulu lui.)

Propunerea

membrulu comitetului districtului Cosioinei (Clusiu) Ladislau Vajda privitoria la desființarea virilismului:

Onorab. Comitetu Districtuale! Eu consideru institutiunea virilismului atât de necompatibila cu spiritulu tempului de facia, cu egalitatea de drepturi, cu principiile democratice si în specie o tienu pentru noi romanii atât de vitrega si stricătiosă încatu mi-tienu de detorintia a-mi redică cuventulu în contr'a acellu-a, de câte ori afflu occasiunea la acest'a.

Sunt cunoscutu nenumeratele argumente căte se potu produce în contr'a titlului de dreptu allu virilismului, — acest'a sa desbatutu nu de multu chiaru si în camer'a deputatiloru. — Astufelu eu — după ce si altcum, în adunarea comitatense din Iuliu, 1871, am datu votu separatu cu privire la Art. 42 din 1870, privitoriu la organizatiunea comi-

tatelor, si totu-odata si contr'a titlului de dreptu allu virilismului spriginitu fiendu de membrii romani atunci presenti ai comitetului, — afflu a fi acum destallu, ca să memorediu spre motivarea motiunei melle presente numai urmatoriele:

Numerulu totale allu locuitoriloru comitatulu Cosioinei face 160,690 sufflete. Numerulu membriloru comitetului district. face 320. Din acesti-a diumetate, adeca 160 membri au ajunsu conformu Art. 42—1870, cu titlulu de dreptu allu virilismului, ordnea membriloru comitetului, si numai cei-lalti 160 sunt constituiti prin alegere.

Dacă membrii virili aru concurge după proportiune cu o parte însemnată la portarea greutăților commune, acest'a ar' serv de ceva esplicare a titlului de dreptu allu virilismului; dacă unu principe, d. e. Pálffy platesce într'unu singuru comitetu contributiune anuală de 67.454 fl. — locuitorii respectivulu comitatu se mai potu împacă cu privilegiulu lui virilu. Preste totu luat înse, cea mai mare parte a virilistiloru platesce, în comparatiune cu nevirilii, dare pucina.

La noi în comitatulu Cosioinei se afflu numai vreo cati-va proprietari mari, cari platescu cu miile contributiunea. Darea totoror celloru 160 de insi virilisti d'in comitatulu nostru nu se redica nece la diumetatea darei acellui mare proprietariu d'in comitatulu Posionului, de carele facu ammentire mai în susu.

În comitatu Cosioinei d'in 1871 darea directă a fostu = 249,759 fl. 83 $\frac{1}{2}$ cr.; d'in acest'a cade pre virilisti, (a caroru cea mai mare parte au contributiune mai mica de 200 fl. era unii 70 sau 80 fl.) mai pucinu decâtu 30,000 fl. precandu cea-lalta parte a locuitoriloru platesce preste 219,000 fl.; de vomu adauge la aceste si celle-lalte specie alle greutăților publice, facerea drumurilor, servitiulu mili tariu s. c. l. la aceste concurgu în mesura înca cu multu mai mica cei 160, virilisti, decâtu cei-lalti 160,000 locuitori ai comitatului, cari nu se bucura de acella privilegiu.

Cum să nu appara dar' neproportionalu si incompatibilu, cu ecuitatea, ca cu tote aceste 160, virilisti să se bucare de atât'a influentia asupra affaceriloru publice alle comitatului, ca si ceilalti 160,000 locuitori la o lalta va să dăca, unu virilistu să aiba atâtăa drepturi ca si unu a miile locuitori ai districtulu nostru?!

Cu atât'a mai appesatoriu este acest'a pentru romanii; că-ci de si, — după cum este cunoscutu — partea cea mai mare a teritoriulu district. este în posesiunea romaniloru, totu-si fiindu că proprietari mai mari sunt forte pucini la numeru, — astfelu cu titlulu virilismului abi au intratu între membrii comitetului 12 romanii, — apoi si alegerea celei-lalte diumetăți a membriloru comitetului, care adeca se constitue prin alegere este assediata pre atare basa, cătu nece pre asta calle nu potemu pune contrapondu influentiei stricătiosă a institutiunei virilismului. Si anume: indiestrandu-se prin Art. 42—1870, numai acei-a cu dreptulu de a alege pre membrii comitetului, cari sunt îndreptățiți a alege si pre deputatii dietali, si nefiendu la noi în Transilvania, spre prea marea noastră vete-mare, în vigore legea de alegere mai liberale a Ungariei, ci sustienendu-se pana asta-di Art. delegu II. d'in 1848, adussu provisoriu pentru Ardealu numai pentru casulu de atunci (?) carele-lasa nobililoru prerogativele vechie de alegere, era pentru nenobili statorescu unu censu de 8 fl. 40 cr., adeca unu censu cu multu mai mare ca cellu d'in Ungaria, — din asta cauza din cei 160,690 locuitori ai comitatului numai 3,780 se bucura de dreptulu alegerei; si d'in acesti-a înca 307, după fumuri ca tramissi ai comunelor, apoi 1,085, ca censualisti, era cele-lalte 2,388 voturi, prin urmare majoritatea precumpentoria a voturiloru, este a nobililoru privilegiati.

Dupa cum am arretatu înca în annulu trecut cu esemple anumite — se afflu si în district. Cosioinei mai multe commune, în care nu este neci unu alegatoriu si iau parte la alegere numai cu tramissulu loru după fumuri, pre candu noi „nemesii“, dacă nu am avé neci unu picu de proprietate, avemu dreptu personalu de alegere. Am arretatu, cumca unu nobilu cu siepte fii

crescuti trimite dela unu singura casa siepte voturi, deci esserce atât'a dreptu de alege, ca si sieptesate, anume: Stoboru, Graianisiu, Dungău, Gestragea, Visagia, Iegerisceasi Lapiscea, la olalta. Unu singuru satu (Suciagulu) unde locuesce multu nobili, concurge la alegere cu 109. nobili, 2 censualisti, doi alegatori după fumuri, asiă d'ara olalta cu 113, alegatori, si dacă se impuna cu allegatorii d'in Gelou — vointia acestoru două commune decide cu privire la întegu processulu lui si asupra întregu cercului electoralu allu Gelou, pentru că cu multu mai multi alegatori essu d'in Suciagu si Gelou, decâtu d'in tote celle lalte commune tienetorie de acellu-a si cercu de alegere.

Si 160, membri virilisti ai comitetului — pre langa aceea, că au ajunsu sub acestu titlu în comitetulu comitatensu, — se bucura înca si de acea duplice prerogativa, că la comitetulu care se constitue prin alegeri, concurgu cu 160 voturi, deci fără 3, chiaru atâtăa voturi, căte are după numerulu furnuriloru, tote communele cercuriloru Uediu, Bicalu, Gelău, Almasiu-mare, Baciu, si Feinrudu.

Prin institutulu virilismului si din compunerea celei-lalte diumetăți a comitetului; ce se constitue prin alegere, pre o basa atâtă de contraria egalității de dreptu, rezultă că — de si romanii în multe comitate sunt în majoritate de totu mare (pre ss. în com. Cosioinei sunt preste 127,000) apoi si la portarea greutăților publice se impartiescu în mesura cu multu mai mare decâtu alții cu tote aceste si în comitetulu districtulu nostru abi au potutu aduce atâtă-a, cătu se forme die a patr'a parte a membriloru comitetului, si influentia romaniloru asupra treburiloru comitatense devine illu soria, d'in care cauza chiaru si membrii alessi intru atât'a si pierdu voi'a cătu nece se mai presentedia în adunările comitetului.

Dacă cumca pre langa atare lege numerulu membriloru romani ai comitetului potu să atâtă-a, acest'a o potemu multumî în part' d'umai acellei impregurări că în vreo cate-a cercuri, alegatorii maghiari n'a abusatule maiortatea loru, ca să ne eschida de totu, ei au avutu sentiulu de ecuitate de a alege si vreo cati-va romanii.

Institutulu virilismului cu atâtu ne appesa mai tare pre noi romanii, pentru că nu numai că Art. 42—1870 cu despusetiunile alle mai sus-asiuse ne face, asiă dicundu „nulla“ influentia de a avé cuventu în causele districtulu, d'ra în intiellessulu Art. de lege 18—1871 fiendu de a se aplică institutulu virilu si la organizatiunea comunitatiloru, ecaca si în commune în butulu maiortatii nostre cellei mari potemu fi minorisati, si influentia romaniloru înca si în causele comunale se nimicesce de totu, sau se reduce, în multe comunu cu majoritate romana, la mesur'a cea mai mica.

Eu deci decumu nu pottescu, ca la compunerea comitetului district. si allu reprezentantiei comunale, să se iee de basa numai numerulu capetelor, sau adeca în districtu (respectiv singuratecele commune) numai proportiunea numerica a nationiloru locuitorie acole. Eu tienu a fi cu calle si cu dreptu, ca să se iee în consideratiune si proprietatea, industria, scientia si toti ceilalti factori; d'ara aceea, că d. e. la 160 proprietari virilisti se li se dea asupra celloru lalti locuitori ai districtulu unu privilegiu si influentia atâtă de essorbitante si în genee, ca comitetulu distr. si reprezentantia comunale să se organizadie pe o basa cu totule contraria egalității de dreptu prin aplicarea institutulu virilismului si cu ignorarea maiortatii a locuitoriloru si a sarcinelor publice, care le porta acesti-a în asiă mar mesura, acest'a eu nu o potu tiené de imprezabila cu ecuitatea.

În unu d'in siedintiele mai de aproape a camerei deputatiloru, unu oratoru eminentu, într'unu discursu elocintu a affirmatu cumca în contr'a personelor indiestrate cu titlu de dreptu allu virilismului nu se pote observă, nici o unu de casta. Are dreptu, la noi aici înca nu potemu observă, în cătu sciu eu, nece o ura contr'a personei virilistiloru; eu asiă credu, că pre fia care membru ajunsu pre acesta calle în districtulu

nostru, cu bucuria lu vedemu în midiloculu nostru, în cătu nu ne portămă cătra person'a nece unu-a cu ura, ci cu stima, si cu privire la personele loru, nece na pote fi vorba între noi de ura, potemu înse observă destalla ura în contr'a institutiunei virilismului însu-si; pentru ca nu se pote negă, că după ce prin institutulu virilismului (adaugandu la acest'a si alegerea celleilalte diumetati pre bas'a Art. de lege II, d'in 1848.) romanii, — luandu afora două districte, — în totu loculu n'au potutu să între decâtu în numeru forte neînsemnatu în comitete municipale. — Romanii considera acasta institutiune de influentia a unui scopu croitu spre a-i trantă la pariete, si spre a-i eschide de la influentia asupra affaceriloru publice, asta presuppunere firma apoi are acea urmare prea stricătiosă, că sémăna neindestallirea si iritatiunea între două natiuni, cari amendoue, amesuratu pusetiunei loru geografice, fiendu arruncate între două elemente „gigantice“ si si totu de aceea-si parte amenintiate, — chiaru si pentru acasta situatiune a loru si d'in interessulu sustinerei proprie sunt îndreptate prin sorte, ca să nu se nisuesca a slabi un'a pre alt'a, ci să se straduiesca a se intari reciproc si ca să se appere umeru la umeru amendoue contr'a acellui torreate, care le amenintia cu potopu.

Preste totu, după ce guvernulu este un-guresu, ca sa reprezentantiloru si a magnatiloru în maiortitate assemene este magiara, la tribunalele supreme si superiore, si între toti membrii administratiuni justitiarie sunt în numeru precumpentoriu aplicati era totu magiari; în fruntea comitatelor stau functionari primari, mai numai maghiari, sau în tota privintia de acei-a, cari ca maghiari si-au castigatu increderea guvernului, — precandu mai departe natiunea magiara conformu impregurariiloru alle mai favorabile, este mai înaintata decâtu cellelalte pre terrenulu scientiiloru industriei si a comerclului, are pote nita classa de proprietari mari si de cetateni, ba chiaru si la numeru natiunea maghara este mai mare ca ori care alta natiune singuratica, — ba mai ca este egale cu numerulu totoror nationalitatiloru patriei la olalta luată (numai a trei parte Red.); d'cu cându este în posesiunea atatoru factori natiunea maghiara nu are de felu lipsa, d'in motivulu conservarei alle proprie, ca să se încungiere cu atari institutiuni neliberale, precum sunt celle enumerate, ba chiaru facia cu noi romanii, este tocm'a în contr'a interessulu maghiariloru insi-si a aplică astufelu de institutiuni; că-ci romanii prea bine pricepu cumca d'nsii au communiunea de interese cu maghiarii de a se sprigin unulu pre altulu, si tocmă pentru acesta pre nice o natiune nu ar pote-o face maghiarii, prin o ecuitate aplicata a de veratu fractiesce facia cu dens'a, de amica cea mai sincera, ca natiunea romana.

Ne mai motivandu-mi mai departe opiniunea, me rogu de prea onoratulu comitetu comitatense, ca pre callea observata prin comitetele comitatelor Heves, Solnoculu esternu si a Bihariei, precum si a districtulu Iazigocumanu, — (pre cari din cauza, că au facutu adrese pentru stergerea virilismului, romanii i saluta din anima) — folosindu-se de dreptulu ce i-lu dă §. I. allu Art. 1. 42. din 1870, să faca o adresa cătra ministerulu c. ung. si cătra camer'a reprezentantiloru, si să se roge: că să binevoiesca a schimbă cătu de graba Art. 42—1870 sunatoriu despre organizarea comitatelor si Art. 18—1871 despre organizatiunea comunelor, cu eliminarea titlului de dreptu allu virilismului, în unu modu corespondentiu egalității de dreptu.

Dacă maiortatea nu mi-ar primă acasta propunere, bine voiescu onor. comitetu a mi-o luă în întregu testulu ei la protocolu, ér' originalulu de facia a-lu propunerei a-lu allatură la allu duoile esemplariu allu protocolulu care se conserva pentru comitatu.

Clusiu, 1, Decembre 1872.

Ladislau Vajda
membru com. cot.

Motiunea susu-memorata, partenindu-o, o subscriu si urmatorii membri romani ai comitetului: Gavriila Popu, Prof. gr. cat. V. Rossiescu, Prof. gr. or Gregoriu Chifa, Teofilu Hoszu, Ioanu Petranu adv. Ioanu Hoszu Prototop. gr. cat. Aureliu Isacu notariu

comit. Leontinu Popu, jude, reg. Iosifu Stupineanu. Andreiu Trutia, Alesiu Popu, adv. Ladislau Popu, Ladislau V. Dumitrescu, Samuclu Vajda senior. Demetriu Danciu, Alessiu Romantianu, George Nestoru, Nicolau Cotisielu.

Pr. S. S. Domnule Archi-Episcope Mitropolitu! Prea Venerabile Congressu scolasticu Archidiececanu.

(Lassandu afara intructiunea.)

E unu adeveru recunoscutu de toti barbati de scola, cumca una scola numai atunci se poate numi corespondentia, candu in aceea, pre langa recuzitele necesare propune unu invetiatu capace, unu barbatu, expertu carele possiede — asiá dicundu — in degete totu ce-i trebe sub decursulu prelegerii. Avendu astu-feliu de invetiatu, dificultatile sunt invinse, scol'a salvata de ammentia si cestiunea e rezolvita.

Ca se se pota inse catu mai curundu ajunge unu atare resultatu, se recere promoverea starei scoleloru romane in genera, er in specia imbunatatirea starei materiale si intelectuale a invetiatu, a diferentiu instructiunii poporului, spre care scopu au se conlucre si contribue toti factorii scolei: regimulu, poporulu, intiellegintia besericesca si mirena, dar' mai cu seama cu poteri unite, are se conlucre chiaru statulu invetiatu.

Dar' inse — cu dorere suntemu siliti a marturisi — esperintia de tote dilile ni arreta, ca pana acum regimulu nostru actualu nu ne-au prea ajutat nici materialu, nici spiritualmente in a-rea mesura, dupa cum pretende dreptulu si dreptatea.

Articulu de lege XXXVIII. din 1868, ce e dreptu, garantia in catu va libertatea instructiunii publice a poporulu de sub corona atulu Stefanu, cu tote aceste inse remanendu si pre venitoru totu in a celu vestimentu, in acelu spirit, in carele oastadi, va face din scolele nostre confessionali totu atatea institute Arpadiane magiarisatoriu, fara nici una religio, era invetiatu romani nepossiedendu cunoscentia limbei magiare, voru deveni totu atati-a proletari, cerstori si peritori de fome.

Poporulu ca factoru alu scolei parte prin afurisi a sistema domnitoria, greutatile ce-lu apessa pe di ce merge cu atata vehementia, prin atatea sacrificie de avere, parte prin unele defecte si scaderi proprie fiendu storsu, lanceditu si apprope de saracia totala, de ruinare si decadentia, in simplicitatea si nescentia sa considera scol'a de una greutate, er pre invetiatu de unu esecutore, de unu mancatoriu alu communei.

Intielgenti mirena pre multe locuri — cu pucine esceptiuni — a datu si da inca prea pucine semne de viatia facia cu scol'a poporale. Potu se fia cati si mai cati intielgenti mireni intr'o communa, pentru ca afara de preotulu locale — si si acestu-a de de multe ori numai din officiu — mai nimeni nu se interesadia de aceta causa atatu ce momentosa.

Autoritatile besericesci confessionali, privity ca inspectiune scol. superiora, facu inca numai catu potu in respectulu acestu-a, de-ora-ce poterea esecutiva li lipsese, er acei-a in alle caroru mani e depusa nu li-o, dhu.

In fine invetiatu fiendu reu, salarisati mai preste totu localu, lipsindu-li mediulocele materialu si se potu redica la unu gradu mai mare alu culturu intelectuale, er cei mai capaci nepotendu subsiste ca invetiatu si parasescu carier'a applicandu-se la alte officie mai bine dotate.

D'in aceste consideratiuni basate pe esperintia de tote dilile purcediendu prea umiliti suscorisii, ca totu-si pre venitoru se se pota promove mai cu successu caus'a invetiamentalu preste totu, er in specie starea materiale si intelectuale a invetiatu romani gr. cat. din aceta Archidiececa, venim cu tota umilitia a atrage atientiunea Pr. Santiei Vostre si a prea venerab. Congressu assup'a urmatoriu postulatu si res-

pective prea umilite dorintie alle invetiatu-loru romani gr. cat. din giurulu Clusului, si anume:

1. Ca prea venerab. congressu se se indure a face una representatiune catra ministerulu de cultu si instr. publica, in carea se-lu roge, ca inca in aceta sessiune dietale se se presentie unu proiectu referitoriu la modificarea articulu de lege XXVIII. d'in 1868 pre bas'a egalitatie si a dreptu astu-feliu, incatu acei §§-i d'in amintitu articlu, cari sunt in defavore scoleloru si a invetiatu-loru confess. s'au se se sterga cu totulu, sau se se estenda si a supra acestu-a.

2. Ca din partea prea venerab. congressu scol. archidiececanu se se eluce unu statutu referitoriu la infientia unu fodu archidiececanu pentru pensunarea invetiatu-loru, ajutorarea celloru deficienti, a veveloru si orfaniloru acestoru-a; in acestu fodu se fia deobligatu a contribui fia-care invetiatu cellu pucinu 1 fl. v. a. pre annu si in care se incurga pre venitoru si tacele solvinde pentru diplome si essamenele de calificatiune prescriesse in regulamentulu sustatoriu in aceta privintia.

3. De cum-va se va decide, ca officulu cantoralu se se impreune cu cellu docentalu, atunci ne rogamu se se eluce unu statutu pentru regularea scoleloru pre bas'a unei uniformitatie deosebindu-se partea competente cantorelui de celle preotiesci, de-ora-ce bietu-loru cantori in multe locuri si de multe ori pana acum nici tertialitatea nu li-se da din acestu venitu, ci li arrunca cine catu vrã; ba pre unele locuri se severiescu fara de cantore chiaru si unele ceremonii numai ca se nu fia impartesfu din stola si densulu.

4. Cu privire la culturu intelectuale a docentiloru dorim ca prea venerab. congressu se se iee in serioasa discussiune cestiunea infientia unei reuniuni invetiatu-lesci archidiececane si in legatura cu aceta acelloru tienuta li si tractuali unu statutu, provocandu intreg'a invetiatu se se constituia fara amenare in astfeliu de intruniri salutare.

Aceste sunt prea justele dorintie alle nostre, dar credemu ca sunt totu oca si alle totororu docentiloru romani gr. cat. in Archidiececa de Alb'a Julia. Deci catu indrasnimu prea umilite suscorisii fi li le adduce la cunoscentia Pr. S. Vostre, ne rogamu cu cea mai profunda reverentia, ca de cum-va le veti affia demne de parentesca consideratiune si spriginire se ve indurati prea gratiosu a le propune prea venerab. congressu scol. archidiececanu spre desbiteru si decideru.

(Subscriss: 20 Docenti.)

Beiusiu, 29. Maiu 1873.

„Societatea delectura“ a junimeii studeose de la gimnasiu romanu de Beiusiu va arangia pre diua de 9 Juniu a. c. o petrecere in folosulu bibliotecei salle si in allu studentilbru saraci. Jacasu ca tempulu se fia favorabilu petrecea se va tiené in padurea orasiulu, la din contra in ospetaria orasiulu, in totu casulu inse va premerge o sidintia publica, carea se va tiené la 3 ore d. m. in sala curtii domnesco. Pretiulu intrarii dupa placu.

Programm'a sidintiei publice este urmatoriu:

1. „Mersulu lui Mihail“ esecutatu de corulu instrumentalu. D. Paul Geranu, I. Palade stud. VIII. cl. G. Popu stud. VIII. cl. Balasiu stud. VIII. cl. I. Draganu stud. VII. cl. M. Petrusiu stud. VII. cl.
2. „Cuventu de deschider“ rostitu de D. conducatoriu.
3. „Cautecu de primavera“, festu de V. Bumbaru, melodia de I. Vorobchieviciu, cantatu de corulu vocalu sub conducere. D. prof. I. Buteanu
4. „Romani“ (de Andrei Muresianu) declamata de I. Draganu.
5. „Imnulu polonescu“ esecutatu prin corulu instr.
6. „Salomon itelete“ (de Garay) declamata prin P. Cototi stud. VII. cl.
7. „Balcescu morindu“ solo cantatu de M. Ferlescu stud. VIII. acompaniatu de corulu instr.

8. „Unu prospectu fugitivu asupra devoltareii culturi la diferite popore“ disertatiune cotita prin P. Coroiu stud. VIII. cl.

9. „Barcarola Venetiana“ de Alessandri melodia de I. Vorobchieviciu, cantata de corulu vocalu.

10. „Die Bürgschaft“ (Damon und Phthias) de Shiller declamata prin M. Ferlescu.

11. „Ardeleana“ esecutata prin corulu instrumentala.

12. „Surugiulu“ monologu comicu de Alessandri, representatu de A. Centea stud. VII. cl.

13. „O schlitia din opera Robert diavulu“ esecutatu de corulu instr.

14. „Cuventulu de inchidere“ rostitu de D. conducatoriu.

15. „Drumu bunu“ cantatu de corulu vocalu.

Stef. Gulesiu
cond. societ.

Demetriu Kóvári
not. corresp.

VARIETATI.

* (Multimita publica). Subscrissulu si-tiene de strinsa detoritia a aduce multimita publica generosiloru domni cari binevoira a-lu ajutora in ocajusele salle spre a-si pota continua studiele. Subscrissulu crede ca nu va vetema modestia binefacutoriloru sei, publicandu d'impreuna cu offertele si onorab. nume a contributoriloru Alessandru Bohatielu 2 fl. v. a., Ioachim Muresianu 1 fl. 50 cr., Florianu Porciu, Gregoriu Moisilu, Ioane Florianu, Florianu Marianu, Elia Burduhosu, Dr. Stefanu Popu, Massimu Lica, Iosifu Besianu, Gabriele Manu, Gabriele Verticu, toti cate 1 fl. D. Cimbulea, 60 cr., Ioane Marcianu 50 cr., Constantinu Moisilu 50 cr., Florianu Michiesiu 40 cr., N. Anthonu 40 cr., Iacobu Ilesiu 50 cr., Atanasiu Usieru 50 cr., Clototianu 50 cr., Macariu Popu 40 cr. D. Vaida 40, Cine-va 40 cr. v. a. Sama: 18 fl. 60 cr. v. a. Totu odata esprimu profunda multimita Dni Tom'a Hontila, jude process. in Mocodu, pentru collect'a de 16 fl. v. v. assemene si onorab. domni cari binevoira a contribui la acea colecta. — Clusiu-Manasturu 27 Maiu 1873. — Friedricu Bureucellu stud. de agronomia.

* (Deputati Alessi) La congressulu scol. archidiececanu din Blasiu, se mai alesse urmatorii DD. I. M. Moldovanu, Cetatianu, Mih. Crisianu, I. Boieriu, I. Cergedi, Lad. Moga, I. Russu, St. Laday, I. Cretiu, B. Moldovanu, B. Bianu, I. Moldovanu, Ios. Hossu, Iac. Mog'a Ales. Boieriu, I. Auranu, Ign. Siolnaiu, Nicol. Solomonu, Bas. Popu, Ciatu, G. Munteanu, P. Solomonu.

(Essundari). In urma deselor plouce neci asta-di n'au incetatu, riurile, Tis'a in Maramuresiu, Beg'a in Temisior'a, Somesiulu in Satu-Mariu crescu astfeliu, catu aceste partu cu greu voru scapa de stricatiunile essundariloru.

Publicatiune.

Onorab. DD. membri ai societatiei romane de lectura d'in Caransebesiu se invita prin aceta la adunarea generala annuala, carea se va tiené, conformu decisiunii comitetulu, in 10 Juniu st. v. la 3 ore p. m. in localitatea societatiei.

Obiectele consultarii voru fi amesuralu §. 14 allu statutelor.

D'in sidintia comitetulu, Caransebesiu in 7 Maiu 1873.

Aless. Stancovicu,
presedintele.

Michaiu Biju,
notariulu.

Anunciu.

Nr. 114—1873 Presid. Comitulu Asociatiunii transilvane, la cererea Comitulu arrangatoriu pentru primirea membriloru Assoc. la adunarea generala d'in Dev'a, d'in motive ponderose, in sidintia sa d'in 10 Maiu c. n. a. c. s'a affiatu indemntu a stramuta adunarea generala pentru anulu curentu de 4, Augustu, cal. nou, a. c. diua defipta de adunarea generala de la Sabesiu, — pre 11

Augustu cal. nou a. c. si dilile unrie, totu in oppidulu Dev'a.

Ceea ce prein aceta, conformu §. 14, 21 si 25, d'in statutele Assoc. se de tempuriu, la cunoscentia publica.

De la presidiulu Asociatiunii transilvane pentru literatur'a si culturu poporulu romani Sabiu, in 20. Maiu, 1873.

Iacobu Bolog'a, Ioanne V. R. v. presiedinte secretariu.

Sciri electrice.

Bernu, 29. Maiu. Consiliulu tonulu Aargau approba conclusele ferintei diecesane, adduse in privu episcopulu Lachat, si primi cu contra 48 voturi inroducere case civile.

Parisiu, 30 Maiu. Reportulu spre materialulu de resbellu accu necesitatea d'a se intrebuintia acestu scopu inca 1400 millione. Tva calletori la Italia.

Parisiu, 30 Maiu. Cu privu principele Napoleonu, Mac Mahon chiaru, ca prin neci una lege nu eschisu d'in Franci'a, aru fi bine conformu detoritieloru salle, se re in esternu. Sidintia Adunarii trecu fara incidentie.

Parisiu, 30 Maiu. Intre franile monarcistiloru a eruptu neilegeri. Orleanistii se plangu, ca napartistii au occupatu prea posturi.

Parisiu, 30, Maiu la bursa cula scirea, ca in Adun. nat. vo presintate proiectele referitorie la clamarea republicei si allegerea Mac Mahon de presied. republ. panni.

Rectificare. In articulu „De langa Bdinu“, publicatu in nr. 34. „Fed.“ s'au unele erroru, cari strica intielessulu continuu. Asiá pre column'a III. linea 30. pendu din susu, a remasu cuventulu. Pre aceea-si columna, mai la valle, ince din diosu, a remasu afara cuv. „pune“. pre column'a III. in linea 2, incependu diosu, au remasu cuventele: „pentru saminarea obiectelor si folosesca.“

Bursa de Vien'a de la 30. Maiu,

5%, metall.	70.25	Londra	107
Imprum. nat.	73.80	Argintu	107
Sorti d'in 1860	102.50	Galbenu	5
Act. de banca	942.—	Napoleond'or	8
Act. inst. creu.	321.35		

Propriet., edit. si red. respundiet.

ALESSANDRU ROMANU

Sifilitic'a si impotentia fia vechie seu de curu nascute,

se voru trata dupa metodulu homeopatiu Dr. I. Ernst, Pest'a, strada idoliloru tergasse) nr. 3., etagiulu II., usra nr. 1. la 2—5 ore dupa media-di.

Aceste morburi se trateza a desse modulu celu mai usioru cu dose mari de si argintu viu, si aceta se face numai ajungerea unu resultatu momentanu. Pa vindecati in modulu acestu-a voru cadu curundu seu mai tardu in morburile mai infricosiate, incatu inca in aduncele netie voru ave, dorere, a sufferi greu de secintiele acestei tratari usiore si super Scutu contr'a acestoru felu de pericle metodulu de tratare homeopatiu, care, pre este cunoscutu, nu numai ca vindeca de celle mai invecitate, ci effectulu lui est de binefacatoriu, incatu nu lassa nice mica temere de urmari relle. Diet'a escria este simpla si usioru de tienutu